

Біорізноманіття та його збереження

- монографія / М. М. Барна, Л. С. Барна. – Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2017. – 240 с.: іл.
2. *Рябчук В. П.* Біблійна ботаніка: науково-популярне видання / В. П. Рябчук. — Львів, 2002. — 127 с.
  3. *Рослини Святого Письма* [Світлана Руденко, Оксана Івасюк, Степан Костишин, протоієрей Микола Щербань. – Чернівці: Букрек, 2010. – 420 с.: іл.

УДК 598.2 : 069]: 378.4 (477.84)ТНПУ

ВІДОБРАЖЕННЯ ПРИРОДНОГО РІЗНОМАНІТТЯ ПТАХІВ У МАТЕРІАЛАХ ЕКСПОЗИЦІЇ ЗООЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ КАФЕДРИ БОТАНІКИ ТА ЗООЛОГІЇ ТНПУ імені ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Гільтай О.С, Шевчик Л.О.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

E-mail: shevchyk.lubov@i.ua

Поряд із зберіганням фондів, зоологічний музей кафедри ботаніки та зоології ТНПУ імені Володимира Гнатюка переймає на себе цілий ряд інших функцій: організація навчальної, науково-дослідної, освітньо-виховної, інформаційно-аналітичної та рекреаційно-комунікативної. Реалізація інформаційно-аналітичної функції обумовлюється глибиною екологічного і соціально-екологічного спрямування наративу експозиції, що реалізується через максимальне розкриття взаємозв'язків природних компонентів екосистем виставлених у музеї, ілюстрацію взаємовідносин природи та суспільства [2].

В процесі тривалого історичного розвитку птахи заселили степи, ліси, гори, водойми, пустелі. Спосіб життя, їх поведінка обумовлюються кліматом, тісно пов'язані з наявністю корму та умовами його добування, з щільністю заселення території, наявністю конкурентів, адаптацією птахів до життя в умовах окультуреного ландшафту. Кожен вид, кожна окрема популяція мешкають у строго визначених місцях, частіше за все там де вони з'явилися на світ. Все це визначає прив'язаність птахів до

Біорізноманіття та його збереження

певних місць суходолу чи до водойм. Вона буває настільки міцною, що при погіршенні умов існування птахи знижують інтенсивність розмноження, припиняють гніздування і навіть гинуть, але не покидають облюбовані території.

Приймаючи до певних умов існування, птахи набувають схожих рис будови, способу життя та поведінки, що призвело до утворення екологічних груп [4].

Орнітологічна експозиція зоологічних фондів кафедри налічує понад 200 експонатів і побудована з врахуванням адаптивних особливостей птахів до місць проживання.

У експозиції широко представлені водоплавні птахи (гагара чорношия *Gavia arctica*, пірникоза велика *Podiceps cristatus*, пірникоза чорношия *Podiceps nigricollis*, попелюх *Aythya ferina*, гоголь *Vusephala clangula*, чернь білоока *Aythya nyroca*) та мешканці узбережжя водойм (баранець звичайний *Gallinago gallinago*, бугайчик *Ixobrychus minutus*, грицик великий *Limosa limosa*, дерихвіст лучний *Glareola pratincola*, пісочник малий *Charadrius dubius*, побережник малий *Calidris minuta*) [1].

Типовими представниками болотяно-лучних птахів є біла *Motacilla alba* та жовта *Motacilla flava* пліски, чайка *Vanellus vanellus*, трав'янка лучна *Saxicola rubetra*, деркач *Crex crex*.

Окрасою експозиції є мешканці відкритих просторів (жайворонок польовий *Alauda arvensis*, кам'янка звичайна *Oenanthe oenanthe*), та степово-пустельні птахи (шпак рожевий *Sturnus roseus*, куріпка сіра *Perdix perdix*).

Значна кількість об'єктів експозиції репрезентують екологічну групу лісових (омелюх *Bombycilla garrulus*, дрозди співочий *Turdus philomelos* та чорний *Turdus merula*, орябок *Tetrastes bonasia*, повзик *Sitta europaea*), кущово-лісових птахів (солов'єйко східний, або звичайний *Luscinia luscinia*, сорокопуд терновий *Lanius collurio*, фазан *Phasianus colchicus*) та птахів культурних ландшафтів (зеленяк *Chloris chloris*, серпокрилець чорний *Apus apus*, просянка *Emberiza calandra*, галка *Corvus monedula*).

Зміна клімату, природні фактори розселення птахів та інші

Біорізноманіття та його збереження

причини призводять до розширення переліку оселищ існування видів. Типові мешканці рідколісся лісів різного типу, пасовищ і садів (шпак звичайний *Sturnus vulgaris* та сойка *Garrulus glandarius*) лише протягом останніх років призвичаїлися до життя поблизу людей.

Як бачимо, експозиція розділена на відносно самостійні фрагменти, які можуть комбінуватися відвідувачем або вільно, або на основі розробленого викладачем сценарію (за допомогою коментарів, пояснень тощо), що дозволяє пересуватися від одного фрагменту до іншого – таким чином відвідувач самостійно вибудовує власне бачення експозиції. Вже в такому вигляді під час екскурсії експозиція зоологічного музею забезпечує можливість формування музейної комунікації на рівні відвідувач –екскурсовод [3].

Література

1. *Анотований* список українських наукових назв птахів фауни України / Г. В. Фесенко, А. А. Бокотей. - Київ ; Львів, 2000. – 44 с.
2. *Климшин О.С.* Завдання інформаційно-аналітичної функції природничих музеїв: матеріали IV міжнародної наукової конференції [Природничі музеї: роль в освіті та науці] (Київ, 27 – 30 жовтня 2015 р.) /Національний науково-природничий музей НАН України; за ред.. І. Загороднюка. – Київ, 2015. – Ч.2. – С.28 – 31.
3. *Музей как пространство образования: игра, диалог, культура участия* / сост. Н. Копелянская; отв. ред. А. Щербакова. – М., 2012. – 176 с.
4. *Самарський С. Л.* Зоологія хребетних: [навчальний посібник] / Самарський С. Л. – К.: вид. об'єднання «Вища школа» Головне видавництво. – С.309.